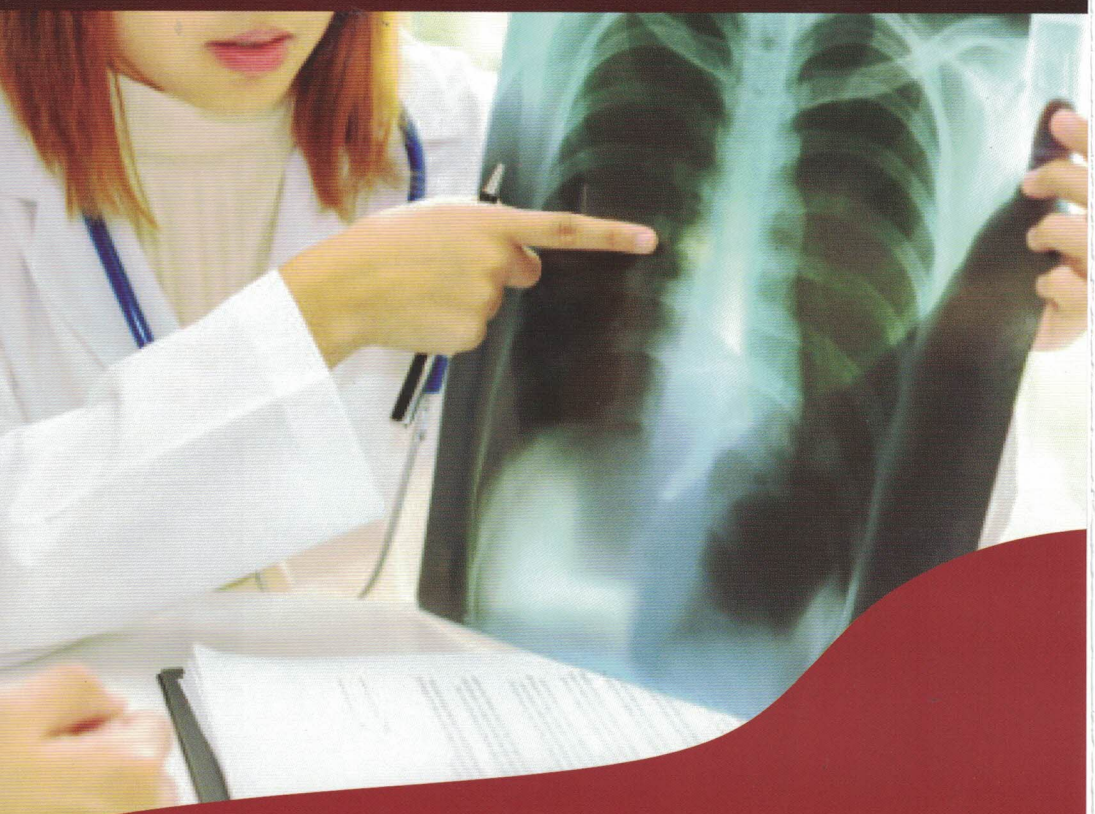
กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

วัณโรค วัณโรคดื้อยาหลายขนาน และวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก

สำหรับประชาชน

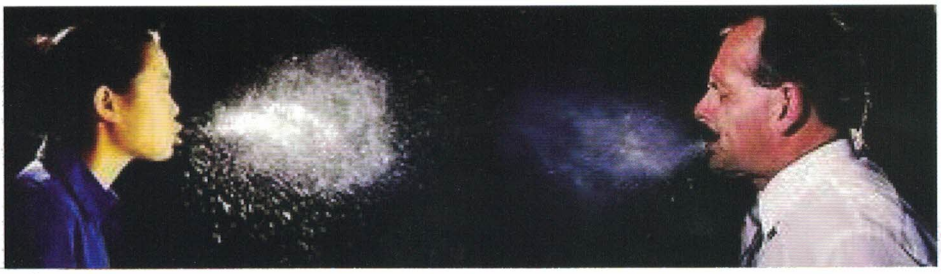

ประเทศไทยติดอันดับกลุ่มประเทศที่มีปัญหาวัณโรคสูงมาก แต่ในระบบรายงานมีผู้ป่วยน้อยกว่าค่าคาดประมาณ

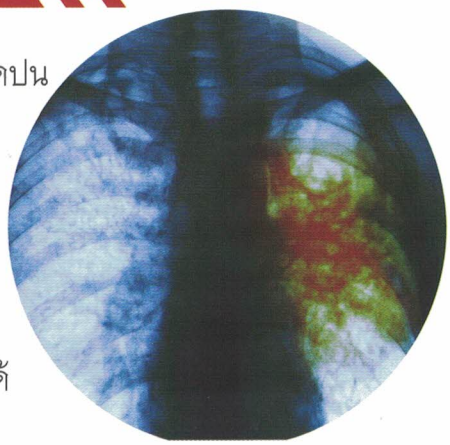
องค์การอนามัยโลก ได้ระบุให้วัณโรคเป็นโรคติดต่อที่เป็นปัญหาระดับนานาชาติและจัดให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่ม 14 ประเทศที่มีปัญหาวัณโรคสูงมาก ทั้งจำนวนผู้ป่วยวัณโรคทั่วไป (TB) ผู้ป่วยวัณโรคที่ติดเชื้อเอชไอวีร่วมด้วย (TB / HIV) และผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนาน (MDR – TB) ในปี พ.ศ. 2560 คาดประมาณว่าประเทศไทยมีผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ หรือกลับเป็นซ้ำ 108,000 ราย ผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนาน (MDR –TB) ประมาณ 3,900 ราย และผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก (XDR – TB) ประมาณ 200 – 400 ราย แต่มีการรายงานผู้ป่วยวัณโรคทั่วไปเพียง 80,160 ราย ผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนาน 1,339 ราย และผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก 7 ราย

วัณโรค และวัณโรคดื้อยา

เป็นโรคติดต่อผ่านทางอากาศแพร่จากผู้ป่วยที่มีอาการไอ จาม โดยไม่ปิดปาก และจมูก วัณโรคเกิดจากเชื้อแบคทีเรียชื่อ *ไมโคแบคทีเรียม ทูเบอร์คูโลซิส (Mycobacterium tuberculosis)* เรียกย่อว่า ทีบี (TB) ติดต่อจากคนสู่คนได้โดยผ่านทางอากาศ จากการที่ผู้ป่วยวัณโรค หรือวัณโรคดื้อยา ไอ จาม โดยไม่ปิดปาก และจมูก ตะโกน ร้องเพลง ทำให้เกิดละอองฝอยของเสมหะ ฟุ้งกระจายไปในอากาศ ผู้ที่สูดหายใจเอาละอองเสมหะที่มีเชื้อวัณโรคเข้าไปจนถึงถุงลม จะติดเชื้อวัณโรค และป่วยเป็นวัณโรคได้ ผู้ที่ติดเชื้อวัณโรคดื้อยา จึงมีโอกาสป่วยเป็นวัณโรคดื้อยาได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยรับการรักษามาก่อน

อาการสำคัญของผู้ป่วยวัณโรคปอด

คือ ไอเรื้อรังเกิน 2 สัปดาห์ หรือไอมีเลือดปน อาการอื่น ๆ ที่อาจมีร่วมด้วย เช่น ไข้ต่ำ เบื่ออาหาร น้ำหนักลด แต่ผู้ป่วยวัณโรคอาจไม่มีอาการดังกล่าวข้างต้น (พบได้ร้อยละ 50 – 66)

วัณโรคเป็นได้ทุกอวัยวะ แต่พบมากที่สุด คือ วัณโรคปอด ซึ่งสามารถแพร่เชื้อสู่ผู้อื่นได้

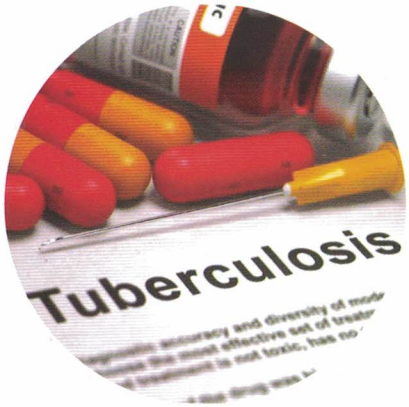
ใครบ้างที่เสี่ยงต่อการป่วยเป็นวัณโรค และวัณโรคดื้อยา

กลุ่มเสี่ยงวัณโรค เช่น ผู้สัมผัสร่วมบ้านหรือผู้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยวัณโรคทั่วไประยะแพร่เชื้อได้ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ดี ผู้สูงอายุที่มีโรคร่วม ผู้ต้องโทษในเรือนจำ แรงงานข้ามชาติ บุคลากรด้านสุขภาพ

กลุ่มเสี่ยงวัณโรคดื้อยา เช่น ผู้สัมผัสร่วมบ้าน หรือผู้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยดื้อยา ผู้ป่วยที่เคยได้รับการรักษาวัณโรคมาก่อน เช่น เคยรักษาหายแล้วแต่กลับมาเป็นซ้ำ กลับมารักษาซ้ำหลังจากขาดยา และรักษาซ้ำ หลังจากรักษาล้มเหลว

การรักษา

การรักษาวัณโรคที่มีประสิทธิภาพ คือการตัดวงจรการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้อื่น วัณโรคดื้อยาเป็นปัญหาวิกฤต เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง แต่การรักษาสำเร็จน้อย

- ผู้ป่วยวัณโรคทั่วไปที่ไม่ดื้อยา ใช้ยา 4 ขนาน เป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน ค่ายาประมาณ 2,000 บาท รักษาสำเร็จได้เกือบ ร้อยละ 100
- ผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนาน ต้องใช้ยา 4 – 5 ขนาน เป็นเวลาอย่างน้อย 20 เดือน โดยจะต้องฉีดยาอย่างน้อย 6 เดือน ค่ายาประมาณ 2 แสนบาท รักษาสำเร็จได้ถึงร้อยละ 75
- ผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก ต้องใช้ยา 5 ขนาน เป็นเวลาอย่างน้อย 20 เดือน โดยจะต้องฉีดยาอย่างน้อย 8 เดือน ค่ายาประมาณ 1.2 ล้านบาท อาจรักษาสำเร็จได้เพียงร้อยละ 50

การป้องกัน ควบคุมวัณโรค และวัณโรคดื้อยา

- การค้นหาผู้ป่วยให้ได้ในระยะเริ่มแรก และรักษาให้หาย
- การรักษาการติดเชื้อระยะแฝง
- การควบคุมการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคในโรงพยาบาล ชุมชน และครอบครัว
- การฉีด BCG ในเด็กแรกคลอด

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบาย

- ให้มีการถ่ายภาพเอกซเรย์ทรวงอกในกลุ่มเสี่ยงทุกปี โดยไม่ต้องรอให้มีอาการ เพื่อค้นหาผู้ป่วยวัณโรคในระยะเริ่มแรก
- ให้มีการส่งทดสอบความไวต่อยาในผู้ป่วยวัณโรคทุกราย เพื่อค้นหาวัณโรคดื้อยา
- การประกาศให้วัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 เป็นต้นไป

คำแนะนำเรื่องวัณโรคสำหรับประชาชนทั่วไป

1. รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนให้เพียงพอ
2. หลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยวัณโรค
3. สนับสนุนให้ผู้มีอาการไอ จาม ใช้หน้ากากอนามัย
4. ตรวจสุขภาพร่างกายปีละครั้ง
5. หากมีอาการผิดปกติให้รีบพบแพทย์ทันที
6. แนะนำให้ผู้มีอาการผิดปกติ รับการตรวจวินิจฉัยที่โรงพยาบาลหรือสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้านโดยเร็ว

7. หากป่วยเป็นวัณโรคหรือวัณโรคดื้อยา ควรปฏิบัติตามคำสั่ง คำแนะนำของแพทย์ และทีมสหวิชาชีพ รวมทั้งป้องกันการติดเชื้อวัณโรคเพิ่ม และป้องกันการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้อื่น
8. แนะนำ ให้กำลังใจ สนับสนุนให้ผู้ป่วยวัณโรคหรือวัณโรคดื้อยา รับการรักษาอย่างเหมาะสม จนรักษาหาย

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักวัณโรค กรมควบคุมโรค
โทร 0 2212 2279 กด 4

ผลิตโดย
สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ
กรมควบคุมโรค โทร. 0 2590 3855
สายด่วนกรมควบคุมโรค 1422
www.riskcomthai.org

กระทรวงสาธารณสุข
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control